

Jakub Bornio

Spotkanie ministrów obrony NATO z ministrami państw Indo-Pacyfiku. W kierunku sojuszu globalnego?

W październiku 2024 r. odbyło się pierwsze w historii spotkanie ministrów obrony państw NATO i regionu Indo-Pacyfiku. Było ono wyrazem pogłębiającej się praktycznej współpracy pomiędzy partnerami z dwóch biegunów Eurazji, którą zintensyfikowała pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę. Pomimo geograficznego oddalenia obu obszarów ich systemy bezpieczeństwa są połączone bardziej niż dotychczas, m.in. za sprawą zagrożeń wynikających z tworzącej się koalicji państw autorytarnych. Rodzi to pytania dotyczące perspektyw powstania sojuszu o skali globalnej.

W dniach 17-18 października 2024 r. w Brukseli odbyło się spotkanie ministrów obrony państw Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Spotkanie to było wyjątkowe, ponieważ po raz pierwszy w historii dołączyli do niego ministrowie obrony państw regionu Indo-Pacyfiku: Australii, Japonii, Republiki Korei (Korei Południowej) i Nowej Zelandii (AP4). Tradycyjnie udział w spotkaniu wziął również przedstawiciel Unii Europejskiej. W trakcie szczytu zorganizowano także spotkanie uczestniczących w szczycie ministrów z państw formatu Globalnej Koalicji przeciwko Daesh/ISIS¹. Pierwszego dnia szczytu ministrów obrony NATO odbyło się także spotkanie Rady NATO-Ukraina, w którym uczestniczyli prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski i minister obrony Rustem Umierow.

Wpływ wojny na Ukrainie na sytuację bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku. Intensyfikacja rosyjsko-ukraińskiej wojny z lutego 2022 r. w znaczny sposób zinternacjonalizowała ten konflikt. W związku z ograniczoną skalą wojny w latach 2014-2022, Rosja była w stanie prowadzić kampanię hybrydową na Donbasie i utrzymywać kontrolę nad Krymem wyłącznie w oparciu o własne zdolności. Agresja z lutego 2022 r. uwidoczniła jednak znaczne trudności wojsk Federacji Rosyjskiej w prowadzeniu wojny na dużą skalę przeciwko podmiotowi państwowemu. Wymusiło to na Rosji konieczność subsydiowania się zarówno w zakresie technologicznym, jak i ludnościowym. Rosja importuje różnego rodzaju amunicję oraz systemy uzbrojenia lub podzespoły do nich m.in. z Chin, Iranu czy Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej (Korei Północnej), a według ostatnich doniesień uzupełnia również potencjał wojskowy żołnierzami z Korei Północnej. O trudnościach w prowadzeniu wojny na Ukrainie, które wymuszają zwracanie się Rosji o pomoc do swoich sojuszników, świadczy także przekierowanie większości zdolności wytwórczych rosyjskiego potencjału zbrojeniowego na potrzeby rodzimych sił zbrojnych. Według danych Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem eksport uzbrojenia produkowanego w Rosji w 2023 r. skurczył się w porównaniu z rokiem poprzednim o ponad 50%. Co więcej, w poprzedzających wojnę latach 2019-2022 eksport ten był już i tak znacznie niższy niż we wcześniejszym okresie (2014-2018), w którym to Rosja odpowiadała za ponad 20% udziału w światowym eksporcie uzbrojenia².

Wojna na Ukrainie przyspiesza procesy związane ze współpracą państw autorytarnych. Zyskuje to na znaczeniu zwłaszcza w regionie Indo-Pacyfiku, gdzie głównymi partnerami Rosji są Chiny i Korea Północna. Współpraca ta materializuje się nie tylko we wsparciu wojskowym dla Rosji, ale m.in. w zwiększonym rosyjskim eksporcie surowców energetycznych do Chin (eksport ropy naftowej z Rosji do Chin wzrósł w 2023 r. o 24% w porównaniu z rokiem poprzednim i tym samym Rosja stała się głównym dostawcą tego surowca do Chin; z kolei

¹ Globalna Koalicja przeciwko Daesh/ISIS została zawiązana w 2014 r. przez 12 państw, a obecnie zrzesza 87 państw członkowskich i 6 o statusie obserwatora.

² P. D. Wezeman (i inni), *Trends in international arms transfers*, 2023, SIPRI Fact Sheet, marzec 2024, https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-03/fs_2403_at_2023.pdf.

w 2025 r. Rosjanie mają zamiar wykorzystać pełną przepustowość gazociągu Siła Syberii i podnieść przesył gazu do Chin do poziomu 38 mld metrów sześciennych rocznie) czy traktacie sojuszniczym z Koreą Północną, podpisanym w czerwcu 2024 r. przez prezydenta Władimira Putina i lidera Korei Północnej Kim Dzong Una. 14 października 2024 r. rosyjsko-koreańska umowa została przedłożona Dumie Federacji Rosyjskiej celem ratyfikacji. Traktat, poza wzajemnymi gwarancjami bezpieczeństwa na wypadek napaści, zakłada również współpracę w dziedzinie „pokojoywej energetyki jądrowej” czy technologii kosmicznej. Korei zależy także na pozyskaniu know-how potrzebnego do zwiększenia zdolności przemysłu zbrojeniowego, w tym m.in. produkcji międzykontynentalnych pocisków balistycznych (ICBM) czy ICBM wystrzeliwanych z okrętów podwodnych.

Zarysowane wyżej uwarunkowania w sposób bezpośredni przekładają się na sytuację bezpieczeństwa w regionie Indo-Pacyfiku, gdzie m.in. wzrastająca asertywność Chin i prowokacyjne działania Korei Północnej zagrażają stabilności tzw. pierwszego i drugiego łańcucha wysp, w którym dla wielu państw – podobnie jak dla większości państw NATO – głównym gwarantem bezpieczeństwa pozostają USA. Wojna na Ukrainie w sposób dobitny unaoacza poziom skomplikowania międzynarodowej struktury bezpieczeństwa i powiązania w jej ramach sytuacji bezpieczeństwa w Europie i w regionie Indo-Pacyfiku. W tym kontekście należy wskazać, że stawiany jeszcze przed wybuchem pełnoskalowej wojny na Ukrainie dylemat, przed którym miałyby stanąć administracja USA, dotyczący tego, czy USA powinny zaangażować się w regionie Indo-Pacyfiku kosztem Europy, nie powinien mieć charakteru bezalternatywnego i zerojedynkowego³. Ewidentne jest, że oba systemy bezpieczeństwa są ze sobą ściśle powiązane i w obecnych warunkach nie sposób zapewnić stabilności jednego kosztem drugiego. To w sposób naturalny wymusza potrzebę współpracy państw obu regionów. Problem ten został dostrzeżony przez państwa AP4, które również ze względu na swoje bezpieczeństwo wymiennie wspierają Ukrainę w wojnie z Rosją.

Państwo	Pomoc finansowa	Pomoc humanitarna	Pomoc wojskowa	Suma	% PKB
<u>Australia</u>	0,00	0,11	0,73	0,84	0,06
<u>Japonia</u>	7,93	1,02	0,06	9,01	0,20
<u>Nowa Zelandia</u>	0,00	0,03	0,02	0,05	0,03
<u>Korea Południowa</u>	0,47	0,30	0,01	0,78	0,05
Estonia	0,01	0,06	0,57	0,64	1,85
Finlandia	0,15	0,14	2,19	2,48	0,90
Francja	0,80	0,60	3,18	4,58	0,17
Królestwo Niderlandów	0,72	0,58	5,14	6,44	0,68
Niemcy	1,41	3,05	10,63	15,09	0,38
Polska	0,89	0,40	3,23	4,52	0,72
Republika Czeska	0,00	0,05	1,24	1,29	0,50
Stany Zjednoczone	25,00	2,93	56,80	84,73	0,39
Tajwan	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00

³ W środowisku analitycznym i eksperckim tzw. amerykański pivot na Pacyfik był interpretowany jako jednoznaczna deklaracja wycofania się USA z roli gwaranta bezpieczeństwa w Europie.

Turcja	0,00	0,00	0,07	0,07	0,01
Zjednoczone Królestwo	3,41	0,85	9,42	13,68	0,47

Wielkość pomocy dla Ukrainy ze strony AP4 oraz innych państw, wyrażona w mld euro i jako procent PKB państw, dane za okres 24.01.2022 – 31.08.2024. Opracowanie własne na podstawie: Kiel Institute for the World Economy, Ukraine Support Tracker, <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>

Dane należy traktować orientacyjnie, gdyż ich część pozostaje utajniona, a co do niektórych państw należy mieć uzasadnione wątpliwości dotyczące metodologii pozyskiwania danych.

Dotychczasowa współpraca AP4 z NATO. Wojna rosyjsko-ukraińska stała się katalizatorem współpracy NATO z AP4. Od momentu pełnoskalowej inwazji liderzy AP4 uczestniczyli w kolejnych szczytach NATO: w Madrycie (2022), Wilnie (2023) i Waszyngtonie (2024), choć należy wskazać, że podobne spotkania na poziomie ministrów spraw zagranicznych odbywały się już od 2020 r., a współpraca realizowana była również w ramach spotkań z Komitetem Wojskowym NATO.

Znaczenie współpracy NATO z AP4 zostało podkreślone także w dokumentach po stronie Sojuszu⁴. Choć na wyzwania związane z polityką Korei Północnej czy Chin wskazywano już w deklaracjach i komunikatach ze szczytów z lat poprzednich⁵, to region Indo-Pacyfiku jako obszar zainteresowania NATO *expressis verbis* pojawia się dopiero w Koncepcji Strategicznej NATO z 2022 r. W tym samym roku NATO i AP4 przyjęły również „Agendę na rzecz zwalczania wspólnych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa” (*Agenda for Tackling Shared Security Challenges*), a każde z państw AP4 podpisało z NATO także „Indywidualny dostosowany program partnerstwa” (*Individually Tailored Partnership Programmes*), wyznaczający m.in. cele strategiczne współpracy.

W kierunku globalnego sojuszu? Wraz z październikowym szczytem w formacie ministrów obrony NATO i państwa AP4 podniosły swoje relacje na jeszcze wyższy poziom. Spotkania w tej formule mają zazwyczaj bardziej techniczny charakter i służą szczegółowemu dopracowaniu praktycznej współpracy, na temat której polityczna decyzja została podjęta wcześniej na spotkaniach Rady Północnoatlantyckiej. Jest to czytelny sygnał, że państwa pracują nad zwiększeniem interoperacyjności, zintegrowania łańcuchów dostaw i wzmocnienia potencjału wytwórczego przemysłów zbrojeniowych. Najlepszym przykładem zależności pomiędzy Europą a państwami AP4 w drugim i trzecim wymiarze jest zaangażowanie koreańskich producentów uzbrojenia w Europie ([IEŚ Policy Papers 7/2023](#)). Osobnym wymiarem kooperacji pozostaje wspólne wsparcie na rzecz Ukrainy, które w przypadku partnerów z tak odległych obszarów wymaga m.in. koordynacji wysiłków logistycznych. W tym kontekście należy nadmienić, że w trakcie szczytu minister przemysłu obronnego i dostarczania zdolności (*Minister for Defence Industry and Capability Delivery*) Australii Pat Conroy poinformował o przekazaniu Ukrainie 49 czołgów M1A1 Abrams.

Internacjonalizacja procesów związanych z bezpieczeństwem w Eurazji wymusza współpracę partnerów z jej dwóch geograficznie skrajnych regionów. NATO i państwa AP4 rozszerzają poziomy kooperacji i poza politycznymi deklaracjami urzeczywistniają inicjatywy w zakresie współpracy, czego spotkanie w formacie ministrów obrony jest przejawem. W dającej się przewidzieć przyszłości należy spodziewać się kontynuowania współpracy na poziomie praktycznym (uszczelnienie i koordynowanie reżimów sankcyjnych; wzmocnianie interoperacyjności; współpraca przemysłów zbrojeniowych; współpraca wywiadów). Jednak pozostaje kwestią otwartą, czy państwa NATO i AP4 zdecydują się podnieść charakter współpracy do rangi klasycznie rozumianego

⁴ Warto wskazać, że niektóre z tych państw uczestniczyły w dowodzonych przez NATO misjach w Afganistanie (International Security Assistance Force; Resolute Support Mission) i w Zatoce Adeńskiej (Operation Ocean Shield).

⁵ Problem Korei Północnej był podkreślany przez NATO jeszcze przed aneksją Krymu, natomiast Chiny zaczęły być wzmiankowane jako wyzwanie od szczytu w Londynie w 2019 r.

sojuszu, z wzajemnymi gwarancjami bezpieczeństwa włącznie. Na obecnym etapie niewiele na to wskazuje, a głównym punktem odniesienia dla wskazanych podmiotów w ich polityce bezpieczeństwa pozostaną USA jako kolejny element spajający oba regiony.